

Het museum als interface

Wie de vraag stelt naar de toekomst van het museum voor hedendaagse kunst, zit allereerst met een definitieprobleem. Achter het begrip museum schuilt immers heden ten dage een kaleidoscopische verzameling instituten van allerlei pluimage, verschillend naar aard, grootte, rechtspersoonlijkheid, verzamelgeschiedenis, sociaal-geografische positionering, et cetera. Er zijn grote musea, zoals het Stedelijk in Amsterdam, die zich exclusief bezighouden met moderne en hedendaagse kunst en die een lange tentoonstellings- en verzamelgeschiedenis kennen; er zijn ook grote musea die naast moderne en hedendaagse kunst tevens oude kunst, mode of archeologie verzamelen en presenteren. En er zijn kleintjes, zoals Het Domein in Sittard, opererend in de periferie, met een verzamelgeschiedenis op het gebied van hedendaagse kunst die amper tien jaar oud is; je hebt rijks-, provinciale en gemeentelijke musea, maar ook stichtingen en particuliere musea. En ten slotte zijn er ook nog allerlei aan het museum verwante instituten zoals kunsthallen, kunstenaarsinitiatieven en ICA's. Voorbeelden hiervan zijn De Appel in Amsterdam of het Parijse Palais de Tokyo. Strikt genomen zijn deze instituten geen musea, omdat ze geen collectie hebben, maar in de discussie over musea dienen ze wel regelmatig als referentie omdat ze niet zelden een toonaangevende rol spelen op het gebied van het presenteren van hedendaagse kunst.

Kortom, hét museum voor hedendaagse kunst bestaat niet; wie zich een oordeel wil vormen over het (toekomstige) functioneren van het hedendaagse kunstmuseum zal dus oog moeten hebben voor al die verschillen en nuances die

van invloed (kunnen) zijn op het succes of het falen van een individueel instituut.

Ook op een ander niveau vraag ik mij soms af of wij in de discussie over hedendaagse kunst en musea nog wel dezelfde taal spreken. Het is alsof kunstenaars, curatoren, kunstcritici, beleidsmakers en wetenschappers in de loop van de twintigste eeuw in hun hemelbestormend enthousiasme een toren van Babel hebben gebouwd van over elkaar heen buitelandse 'ismen', paradigma's en legitimeringsprincipes. Ook kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat er momenteel geen eenduidige opvattingen meer bestaan over wat tot het domein van de hedendaagse kunst behoort en wat niet. Grensvervaging tussen de disciplines is dan ook een veelgehoorde diagnose, maar die in kunsthistorisch opzicht ten onrechte als een novum gepredikte grensvervaging gaat steeds vaker hand in hand met begripsvervaging. Begrippen zoals artistieke vrijheid, autonome kunst, **cross-overs**, vernieuwing en avant-garde krijgen te pas en te onpas een andere invulling, zoals in de recente discussie over de veronderstelde crisis in de kunst, die volgens mij op schrijnende wijze gebukt gaat onder begripsvervuiling en -verwarring, waardoor ik me aan het einde van het zoveelste teleurstellende debat nogal eens **lost in translation** voel.

Het museum van de toekomst zal in het licht van het bovenstaande mijns inziens vooral maatwerk moeten zijn. In elk afzonderlijk geval zal er duidelijkheid moeten zijn over de individuele taakopvatting en positionering en over het daarbij gehanteerde begrippenkader: (beeldende) kunst is een verbijzondering binnen de (beeld)cultuur; autonomie gaat over artistieke

onafhankelijkheid die tot uitdrukking komt in specifieke kwaliteiten van zowel vrije als toegepaste kunst; musea zijn wetenschappelijke instellingen met een publiekstaak (en niet vice versa), et cetera. Uitgaande van een instituut mét collectie, zal het museum zich bij uitstek manifesteren als een **interface** die voortdurend schakelt tussen verschillende dynamische systemen en die voor de diverse doelgroepen de rol van vertaler op zich neemt. Het systeem van de collecties kent een actieve wisselwerking met dat van de tentoonstellingen, terwijl het bij de tentoonstellingen weer gaat om bijvoorbeeld de wisselwerking tussen de ontwikkelingen in de

kunst en in de visuele cultuur aan de ene kant, en het referentiekader c.q. de culturele bagage van de bezoeker aan de andere kant. Daarbij zal het museum behalve de klassieke rol van het geheugen ook die van het geweten van een samenleving moeten durven spelen, door selectief te zijn, de visuele cultuur in een kritisch hedendaags en/of historisch perspectief te plaatsen en door iedere keer weer nieuwe kunstgeschiedenissen te presenteren.

Stijn Huijts is directeur van museum het Domein te Sittard